

EGYÜTT 1914

Ők biztosan együtt vannak. A márvány nem enged. Huszonkét éve nézem őket. Nem mintha ismernénk egymást. A neveket, a tárgyakat, a tényeket, a dolgokat felsoroló mondatok hasonlítanak az eposzok leírásaira. Én nem hasonlítok az eposzokra. Egyedül vagyok velük. A tényekkel. Az objektumokkal. Vagyis. Illetve. Esetemben: a szubjektumok. A hajdani emberekkel. Együtt. Már mint ők. Egymással. Hát, hol ennyire szorosan, hol ennél pontosabban? A halálban. Igen. De mindenkinek saját halála van. Volt. Elnézést. Ám a márványba úgy fagy bele, hogy semmit sem mutat az egyediségéből. Sőt. Úgy tesz a márvány, mintha mindenki eleve a száz év múlva következő, az elkövetkező emlékezet számára készült volna. Azért született volna, hogy emlékezzenek rá. Ez csapda. Az emlékezésben a halál csak tettei magát. Az élő is. Merő színjáték. Játsszuk tovább a kisdéd mókát. Pontosabban. A háborús halál teszi. A kiegyenlítő, nagy világégés. Ami halottakra és túlélőkre oszt. Szoroz.

Mit tehet, aki a táblákra néz? Többnyire egyedül, megállva, belemélázva. Fel sem tűnve, de megengedve, hogy csak a nevek zenéje áramoljon a levegőben. Vezetéknevek. Zsidó magyarok. Ó, még a hősi halál lehetőségével is kecsgetve. Keresztnevek. Kereszt nélkül. Úgy vannak együtt, hogy nem is ismerték egymást. Nem feltétel. Vagy testvérek voltak. Együtt nőttek, együtt haltak. Névrokonok. Közeli komák. Elválaszthatatlanok. Mint most. Sem egyiket, sem másikat nem foghatják másra. A táblára, ami temetőjük. Hohó! Temetőjük,



ha van, ki jár ma hozzájuk? Többnyire nincs. Nem lehet. Csak „téves csataterek”.

A falon a perspektíva is megváltozik. Kép lesz az ember nevéből. Miközben az ember maga a név. A neve. Tehát kép lesz az ember maga. Az arcképe nélkül. Persze, minden a fantáziára bízva. Egy évszázaddal ezelőtt csupán. Akárha ezer vagy tízezer éve. Mire várnak? Tapsra biztosan nem, mert odabenn sokszor szól a taps. De még egyikük sem intett – a nevével –, köszönjük! Koszorúra sem várhatnak. Magasan vannak – ezek nem koszorús nevek. Inkább egykedvűek. Kicsit magasan is hordják magukat. Helló! Ennyi.

Másrésről, mintha szúrnának. Biztosan tudom, hogy bizonyos napokon néhány névből a betűk útra kelnek. Csípős, zümmögő rovarok. Befúrnak a bőr alá. Mi a fene? Szúnyogok, novemberben? Februárban? Mert a téli, üveges, hideg csöndben gyakrabban hallok őket. Ki-ki megjárja a magáét. Onnan tudom, hogy soha nem számoltam még ugyanannyit belőlük a táblákon. Október 17-én száztizennégyen voltak. 2013-ban. Megtévészők lehetnek a nagybetűk is, aztán a kisebbek. Vagy amikor inkább versnek tűnik. Két fekete szakasz, egy ismeretlen hosszúságú költeményből. Száraz. Inkább fizika, mint esztétika. Máskor receptek. Orvosság, saját

